

IDENTITEIT DOOR DE TIJD. Reflectie op het confessionele basisonderwijs in een gesecculariseerde en multiculturele samenleving; door C.A.M. Hermans en J.P.A. van Vugt (red.). ABKO/KSC, Den Haag/Nijmegen, 1997. 224 p., ISBN 90-73651-17-4 (ABKO-thema nr. 9).

Ter gelegenheid van het afscheid van prof. dr. G. Brenninkmeijer als voorzitter van de NKSR, werd op 3 september 1997 in Den Haag een afscheidssymposium gehouden onder de titel *Een blik in de spiegel: de identiteit van het confessioneel onderwijs in een gesecculariseerde en multi-religieuze samenleving*. Tijdens dit symposium werd de bundel *Identiteit door de tijd* gepresenteerd; een bundel die werd samengesteld uit bijdragen, ontwikkeld binnen de studiegroep 'Onderwijs' van het Katholiek Studiecentrum (KUN).

Rode draad in de verschillende bijdragen vormt de uitdaging die de gesecculariseerde en pluriforme samenleving stelt aan de identiteit van het confessioneel basisonderwijs. Hoe heeft de identiteit van confessioneel onderwijs zich door de tijd ontwikkeld? Wordt de traditionele identiteit ervan door de tijd ingehaald? Zijn er concepties van confessionele identiteit die meer dan andere concepties een adequaat antwoord bieden op de uitdagingen van de huidige tijd? Welke kansen zijn er voor het confessioneel onderwijs om zich door deze tijd van secularisering en multiculturalisering heen te slaan? De problematiek wordt in deze bundel vanuit verschillende gezichtspunten belicht: historisch, juridisch, pedagogisch, bestuurlijk, onderwijskundig, theologisch en godsdienstpedagogisch. Daarbij wordt bijzondere aandacht gegeven aan de positie van de ouders.

Na een inleidende bijdrage van C. Hermans over secularisering en multiculturalisering als maatschappelijke krachten in het veranderingsproces van confessioneel onderwijs, geven J. Thurlings en J. van Vugt een uitgebreid historisch overzicht van de onderwijsverzuiling tot op de dag van vandaag.

Vervolgens gaat B. Vermeulen vanuit juridisch gezichtspunt na, in hoeverre de argumenten die ervoor pleiten om het richtingbegrip (verbonden met de dimensie van 'eigenheid' van confessionele scholen) te laten vallen bij de planning en bekostiging van scholen, stand houden. Daarbij besteedt hij speciale aandacht aan de voorstellen om ouders invloed te laten uitoefenen op de richting van de school. Ook F. Smit en J. Claessen richten zich op de positie van ouders inzake de vormgeving van de identiteit van de school, en geeft een drietal manieren waarop ouders hieraan mede invulling kunnen geven: via het stichtingsbestuur, via ouderparticipatie in medezeggenschapsraad, ouderraad of oudervereniging en via werkgroepen of individuele ondersteuning. Ouders vormen ook de belangrijkste invalshoek in de bijdrage van C. Hermans, A. Knoers en J. v.d. Ven: welke opvattingen hebben zij over de identiteit van de school, waar hun kinderen onderwijs volgen? De auteurs van deze bijdrage concentreren zich daarbij op de religieuze legitimering van de identiteit, anders geformuleerd: in hoeverre legitimeren ouders in godsdienstige zin het bestaan van katholieke basisscholen? Bestaat er een samenhang tussen hun opvattingen en de mate waarin zij gesecculariseerd zijn, tussen hun opvattingen en hun houding tegenover de multiculturele samenleving? In een tweede bijdrage van deze drie auteurs onderzoeken zij, hoe men in een gesecculariseerde en multiculturele samenleving de levensbeschouwelijke identiteit van kinderen kan bevorderen. Tegen deze achtergrond onderscheiden zij - vertrekkend vanuit een nieuw concept van identiteit dat meer open, meerstemmig en dynamisch is: 'narratieve identiteit' (Paul Ricoeur) - drie benaderingen in het godsdienstonderwijs: levensbeschouwelijke overdracht, verheldering van de levensbeschouwelijke benadering en ontwikkeling van levensbeschouwelijke autonomie. En in het omgaan met het cultureel pluralisme maken ze onderscheid tussen een monoreligieuze, multireligieuze en interreligieuze vorming. Empirisch onderzoek vanuit de Hendrik-Piersonleerstoel (S. Miedema) bracht aan het licht dat in het protestants-christelijk onderwijs verschillende concepties worden gehanteerd. Miedema gaat na, hoe deze identiteitsconcepties zich verhouden tot visies op de school als maatschappelijk instituut, waarbij hij tevens ingaat op de in deze visies geïmpliceerde leerconcepten, stelt hij vier strategieën aan de orde die de selectie van leerinhouden betreffen en schetst hij een concept van persoonsvorming en de contouren van een nieuw identiteitsconcept.

Tenslotte behandelt A. Knoers de rol(modellen) van de leraar met het oog op de vorming van de levensbeschouwelijke identiteit van de leerling: het instructie- of overdrachtsmodel, het interactiemodel en het begeleidingsmodel. Knoers gaat de betekenis na van deze verschillende modellen voor de benaderingen die in het godsdienstonderwijs kunnen worden onderscheiden in de vorming van de levensbeschouwelijke identiteit van leerlingen.